

Ukritisk miljøforskning

FORSKNING

Hanne Svarstad og
Tor A. Benjaminsen

14. august redegjorde vi for strukturelle årsaker til at det er lite kritisk miljøforskning i Norge. Statsrådene Tora Åsland og Erik Solheim pekte 2. september på Økosystem Finnmark som et eksempel på at de finansierer kritisk miljøforskning, og i et tilsvarende fortalte vi hvorfor statsrådene ikke har vært heldig med valg av eksempel. 2. oktober er Økosystem Finnmarks leder Rolf A. Ims og forsker Torkild Tverraa opptatt av å framheve at deres forskning har blitt godt mottatt innen det økologiske fagmiljøet de tilhører, og samtidig avfeier

de vår kritikk som irrelevant fordi vi tilhører andre fagmiljøer.

Vi tviler ikke på at Ims og Tverraa har levert godt håndverk innen økologifaget. Dessverre forsøker de samtidig å gi inntrykk av at deres produksjon av naturfaglige data er ubestridelige sannheter. Resultatene må imidlertid ses i sammenheng med deres valg av tilnæringsmåte der reindriftens pastorale produksjonssystem blir tvunget inn i forutsetninger utarbeidet for dyr på bås. Målet er da å få høyest mulig slaktevekt per dyr, noe som er både umulig og irrelevant i et pastoralt system som er avhengig av marginale og variable ressurser. Vi forklarer dette nærmere i vår lærebok i politisk økologi nylig utgitt av Universitetsforlaget. Der viser vi hvordan den anvendte tilnæringsmåten kan få alvorlige konsekvenser for ulike folk som driver med pastoralisme, deriblant norske reindriftssamer.

Ims og Tverraa sier de har knust en myte om at intensiv beiting av reinsdyr skal føre til mer produktive økosystem. Men det foreligger ingen myte om dette, og det er bare noen få forskere som har fremmet et slikt perspektiv. Den dominerende forestillingen om reindrift er tvert imot at intensiv drift fører til utbredt overbeiting og miljødeleggelse.

Ims bidrar dessuten til å skape vitenskapelig legitimitet for en ovenfra-og-ned-forvaltning der næringen selv settes på sidelinjen: «Mer pisk og mindre gulrot», er naturviterens forvaltningsråd. Her kvitterer prosjektlederen for sine forskningsbevilgninger med et politisk budskap som er helt i samsvar med det rådende syn hos de statlige forvaltningsmyndighetene.

Det er ikke slik at naturvitere driver med objektiv miljøforskning i motsetning til samfunnsforskere. Alle vi som driver med miljøforskning er nødt til å tilpasse oss rammer for hvilke temaer og tilnæringer som myndighetene er villige til å finansiere. Til tross for unntak, er det mange naturvitere som har meget god innsikt og selvrefleksjon om dette.

Vårt anliggende er å peke på nødvendigheten av nye organiserings- og finansieringsmåter for kunnskapsproduksjonen som gjør det mulig å rette uavhengige og kritiske forskningsblikk mot vanskelige og viktige spørsmål om miljø og klima.

Hanne Svarstad,
seniorforsker ved

Norsk institutt for naturforskning (NINA)

hanne.svarstad@nina.no

Tor A. Benjaminsen,
professor, Universitetet for
miljø og biovitenskap (UMB)

torbe@umb.no